

DE GENEALOGIE VAN DE FRIESE ADEL

volgens Upcke van Burmania (Botnia)

Inleiding

Upcke van Burmania (overleden in 1615) stelde tussen 1597 en 1604 zijn Genealogie van de Friese adel (“*Frisicae nobilitatis genealogia*”) samen.¹ Dit handschrift, meestal Burmaniaboek genoemd, was de “eerste en voornaamste hoofdbron” van het *Stamboek van den Frieschen Adel* van M. de Haan Hettema en A. van Halmael. Al vaak is gesignaleerd dat dit Stamboek voor de Middeleeuwen en de 16de eeuw weinig betrouwbaar is. Het verdient voor deze periode daarom aanbeveling Hettema’s monumentale werk buiten beschouwing te laten en zijn betrouwbaarste bron, het Burmaniaboek, als uitgangspunt te nemen voor verder onderzoek. Burmania verwees in de meeste van zijn genealogieën namelijk veelvuldig naar bewijsstukken, die deels inmiddels verloren zijn gegaan. Het Burmaniaboek vormt daarmee een welkome aanvulling op bewaard gebleven “primaire” bronnen, zoals oorkonden, registers en grafchriften.

In een reeks afleveringen van het *Genealogysk Jierboek* worden de afzonderlijke families in de door Burmania aangehouden alfabetische volgorde behandeld. Ieder artikel zal uit vier componenten bestaan:

1. Een transcriptie van Burmania’s Latijnse tekst. Het genealogische verband tussen de personen wordt weergegeven met door ons toegevoegde kleine letters.
2. Een vertaling van Burmania’s tekst met toegevoegde nummering volgens de hedendaagse genealogische methode. In letternoten wordt verwezen naar de overeenkomstige passages van de Latijnse tekst.
3. In een cursief lettertype confronteren wij de vertaalde tekst met de belangrijkste “primaire” bronnen. Waar Burmania correctie behoeft, wordt dat gesignaleerd, en worden eventueel ook de genealogische opstelling en nummering aangepast. De vaststelling van de juiste of meest waarschijnlijke genealogische relaties in de 15de en de vroege 16de eeuw is onze doelstelling. Uitdrukkelijk wijzen wij erop, dat wij geen volledige prosopografische persoonsbeschrijvingen willen geven. Met name over de generaties na 1540 zou veel meer te vinden zijn; wij volstaan voor die tijd met de vertaling van Burmania en summiere verwijzing naar bronnen en literatuur, zonder daarin uitputtend te willen zijn.²
4. Aan iedere genealogie gaat voorts een foto vooraf van de door Burmania zelf vervaardigde tekening van het wapen van de betreffende familie.

Wij behandelen in deze aflevering de familie Botnia. Over deze familie is in de zestiende eeuw een omvangrijke fictieve geschiedschrijving totstandgekomen. Als kritisch ingesteld genealoog onderkende Burmania het fantastische karakter van het grootste deel van deze geschiedschrijving. Alleen de onbetrouwbaarheid van de berichten over enkele Botnia’s rond het jaar 1400 doorzag hij niet. De eerste twee

generaties van zijn schema, Fecco de oude en Odo, zijn daardoor fictief. Wij geven hun nog geen generatienummer.

De familie Botnia is afkomstig uit Marrum. Rond 1420 wordt zij daar voor het eerst vermeld. In de eerste generaties die gekend zijn trouwden ze vrouwen uit Oostergo: Sibeda uit Marrum, Jeppema uit Wester-Nijkerk en Tiaerda en Juwsma uit Rinsumageest. Aan het einde van de 15de eeuw sloten twee Botnia neven huwelijken met twee Hottinga nichten uit de Nijlander familie van die naam. De activiteiten en belangen van de Botnia's verlegden zich daarna geleidelijk van Oostergo naar Westergo. Nijland, Franeker en Weidum waren plaatsen waar zij verschillende generaties lang woonden. Het stamgoed in Marrum bleef weliswaar nog lang in de familie, maar werd al in 1511 aan een boer verpacht. De familie stierf in mannelijke lijn rond 1700 uit. In verwante families, zoals Botnia van Dekema en Botnia van Burmania, werd de naam enige tijd in samengestelde namen gebruikt. In de negentiende eeuw pretendeerde ten slotte de familie Van Bothnia Andreae blijkens het door haar gevoerde hartschild Botnia - ten onrechte - verwantschap met de adellijke Botnia's van Marrum.³

Paul Noomen

BOTNIA

Sommigen menen dat de Bottinga's van koninklijken bloede zijn, aangezien handgeschreven kronieken der Friezen vermelden dat in het jaar 927 na Christus' geboorte onder de Goten en Vandalen die deze streken binnenvielen er een zekere Fredericus en een Odo, zoon van de hertog van Botnië – dat grenst aan Zweden –, waren; dat zij hier hun belangrijkste woonplaatsen en zetels vestigden; en dat deze Odo een huwelijk sloot met de dochter van een zekere Taco Cammingha, heer van Ameland, en Tecla, dochter van koning Gondebertus, zijn vrouw. Dit lijkt weinig waarschijnlijk, omdat de heerlijkheid van Ameland ooit niet bij de Cammingha's berust blijkt te hebben, maar van Ritscke Jelmera op Saker Heringa en zijn zoon Haio en van hen weer door huwelijken op de Cammingha's is vererfd. Deze verhalen verdienen daarom weinig geloof, ook al wordt ter ondersteuning ervan verder vermeld, dat in het jaar 1409 in het dorp Marrum een zekere Odo, zoon van Fecco Botnia, heeft geleefd. Van hem wordt gezegd dat hij door de kanselier van de koning van Denemarken, die toen voor een diplomatieke missie in Friesland was, ten doop zou zijn gehouden. Hij zou toen Odo zijn genoemd ter herinnering aan en liefde voor die eerdere Odo, hertog van Botnië. Dit verdient eveneens weinig geloof. Desondanks wil ik vanaf deze Odo deze genealogie aanvangen, omdat vanaf hem een betrouwbare en ononderbroken rij van personen door de tijd heen tot op de huidige Botnia's kan worden opgevoerd.⁴

Het kroniekbericht waarnaar Burmania verwijst en dat hij met juiste argumenten weerlegt, staat in de in 1597 in druk verschenen kroniek van Andreas Cornelius.⁵ De aanleiding voor de fictieve Zweedse afstamming is de overeenkomst tussen de naam Botnia en die van de Zweedse landstreek (Norr- en Väster-)Botten aan de Botnische Golf; de fictie over een huwelijk Botnia-Cammingha beoogde de Botnia's tot nakomelingen van de oude Friese koningen te maken.⁶ De kroniek van

Andreas Cornelius besteedt aan sommige dorpen en families bijzondere aandacht. Botnia is een van deze families.⁷ ook op de jaren 1096-1109, 1229,⁸ 1356 en rond 1400 worden uitgebreide mededelingen over hen gedaan, die alle op fictie berusten.

Odo Botnya, zoon van Fecco de oude, stierf in Marrum in het jaar 1409. Hij had tot vrouw N.N. Jepma, een zuster van Jaecle Jepma, uit wie hij twee dochters en een

Wapen "Botnia": in blauw een omgewende geharnaste zilveren rechterarm, een gouden zwaard rechtop houdende. Helmteken: de omgewende rechterarm uit het schild, steunende op de elleboog.⁹

zoon naliët. Jaecle Jepma liet een enkele zoon na, Jeppe Jepma geheten, in de kronieken genoemd.^a

Odo Botnya en zijn vader oude Fecco zijn fictieve personen. Burmania ontleende hen aan de kroniek van Andreas Cornelius. Odo zou in 1356 zijn gedoopt. De kanselier van Zweden of Denemarken, toevallig in Friesland aanwezig, zou hem vanwege de Zweedse afstamming van de Botnia's ten doop hebben gehouden.¹⁰ Odo zou in Marrum hebben geleefd, en aanvoerder van de Vetkopers in Oostergo en bondgenoot van het klooster Foswerd en van Jackle Jeppema, zijn zwager, zijn geweest. In 1397 zou hij tussen Marssum en Dronrijp een veldslag tegen de Westergoër Schieringers onder leiding van de Weidumer hoofdelingen Hania en Dekema hebben geleverd. Na deze slag zouden Botnia, Dekema en Hania een bestendige vrede hebben gesloten. Alle drie zouden zij in 1401 uit bescheidenheid hebben geweigerd zich tot potestaat van Friesland te laten verkiezen. Odo Botnia zou volgens Andreas Cornelius op 24 augustus 1411 zijn gestorven.¹¹ Evenals de berichten over Odo Botnia kloppen ook de mededelingen over Jaecle Jeppema en diens zoon Jeppe niet.¹² Volgens Burmania had Odo Botnya de volgende kinderen:

1. Fecco Botnya,^b volgt I.
2. Twee dochters Botnia.^c Volgens een traditie in de Hollandse familie Westphalen zou een van deze dochters, "vrouw Maria Botnya Odo dochter", getrouwd zijn geweest met Jan Westvalinc, heer van Almstein, kastelein en schout van Geertruidenberg en in 1368 en 1369 schepen in Dordrecht. Maria's grafsteen met wapens zou in 1598 nog in Geertruidenberg te zien zijn geweest. Zij zou geen kinderen hebben nagelaten.¹³

I. Fecco Botnya de jonge leefde rond het jaar 1420 en had als vrouw N.N.^b

Hij wordt in andere bronnen niet met zoveel woorden genoemd. Misschien mag hij worden geïdentificeerd met de "junge Fecke" die in 1422 als Vetkoper hoofdeling het verdrag van 1422 met de Schieringers ondertekent. Opvallend is namelijk dat direct aan hem voorafgaand Foppe Bottinga wordt genoemd, direct na hem Take Cammingha uit Ferwerd, niet ver van Marrum.¹⁴ Dat rond 1420 reeds een familie Botnia te Marrum woont, staat in ieder geval wel vast. Yornd of Youwernde Bottingha is in 1418 namelijk inwoner, "gameech" van Marrum en grietman van Ferwerderadeel. Hij zegelt in dat jaar een ferdban op land te Hogebeintum voor Aylko Roorda van Genum.¹⁵ Volgens Burmania was een zoon van jonge Fecco: Tzaling Botnia,^d die volgt bij II.

II. Tzaling Botnia had als vrouw N.N. Sibeda. Hij is gedood in Ferwerderadeel in het jaar 1462.^d

Volgens Worp van Thabor wordt op Palmpasen 1462 in Marrum Tzalinck Sytyama, "Syds ende Fecke Bottinga vaeder", doodgeslagen door Schelte Jaiama. Hij was in zijn tijd "die coenste ende onversaechste heerschap" in Friesland; hij streed veel tegen de Vetkopers in Ferwerderadeel.¹⁶ Dat Tzaling huwde met een vrouw Sibeda wordt ondersteund door het feit dat Sybadagoed te Marrum in 1511 en 1540 eigendom is van de Botnia's.¹⁷ Het wapen Sibeda komt bovendien voor op de zerk uit 1533 van hun kleinzoon Tzaling Botnia in Franeker.¹⁸ Kinderen van Tzaling Botnia:

1. Sids Botnia,^e volgt IIIa.

2. Fecco Botnia,^f volgt IIIb.
3. Ida Botnia was non in Foswerd, zoals blijkt uit het testament van haar broer Sids Botnia.^g
4. Rixt Botnia blijkt eveneens volgens het testament van Sids Botnia diens zuster geweest te zijn. Zij trouwde met N.N.^h

IIIa. Sids Botnia had als vrouw Ansck Jepma, zoals vaststaat op grond van een oorkonde uit 1472. Zij was namelijk een dochter van oude Jeppe van Jeppema en zuster van jonge Jeppema. Uit haar had hij de volgende zoon (Tialingh Botnia). Toen zij echter overleden was, hertrouwde hij met Kinsck Tiaerda, een dochter van Worp Tiaerda bij Jouck Martena,¹⁹ bij wie hij geen kinderen kreeg. Dat deze Kinsck de laatste en Ansck de eerdere vrouw van genoemde Sids Botnia was, blijkt uit zijn testament uit 1491. Duidelijk is uit hetzelfde testament dat de volgenden (Fecco, Ida en Rixt) zijn broer en zusters waren, en dat Tzaling zijn zoon was. In hetzelfde testament, wordt hij – naar zijn moeder (lees: zijn vrouw)²⁰ – Sids Tiaerda genoemd.^c Genoemde Ansck (Jeppema) had achtereenvolgens drie echtgenoten: Douue Rinia, door wie Wilco, Jucke, Marten en Duco Rinia werden verwekt; als tweede man had zij Douue Sirixma, van wie ze geen kinderen gehad schijnt te hebben; als derde man had ze deze Syds Botnia, door wie Tialingh Botnia werd verwekt.²¹

Sids' huwelijk met een zuster van jonge Jeppe Jeppema wordt bevestigd door Jeppes testament uit 1483,²² hun zoon Tzaling Botnia werd ook Jeppema genoemd. Door zijn tweede huwelijk woont Sids op Tiaerdahuis in Rinsumageest, waarnaar hij soms ook Tiaerda wordt genoemd. In 1486 is hij grietman van Dantumadeel; in 1489 laat hij de kerkklok van Janum gieten.²³ In 1487 zegelt hij, met onder meer Gabba Jarla, Yds Tzalinga en zijn broer Fecke, een verbond tussen Dokkum, Dongeradeel, Dantumadeel en Ferwerderadeel; in 1488 krijgt hij volmacht van Wester- en Oostergo om met de stad Groningen te onderhandelen.²⁴ Herhaaldelijk is hij betrokken bij vetes in Oostergo. In 1475 verovert hij het huis van Offe te Dokkum.²⁵ In 1481 woont hij al op Tiaerdahuis te Rinsumageest en komt hij, met onder meer zijn broer Fecke Bottinga, jonge Jeppe Jeppema, de broer van zijn eerste vrouw, zijn stiefzoon Wilcke Ringya en Idts Tzalinga, de hoofdeling Wybe Jarichz van Meskewier te hulp tegen de Vetkopersgezinde Leeuwarders.²⁶ Op 16 november van dat jaar en op 23 mei 1482 worden vredesverdragen gesloten,²⁷ maar in 1484 heeft hij in Rinsumageest weer een conflict met de Leeuwarders; hij verwoest dan het naburige Juwsmahuis, waar dezen soldaten hadden gelegerd.²⁸ Het wekt geen verwondering dat hij met zijn broer Fecka Bottinga dan ook herhaaldelijk in het brievenregister uit 1486-1487 van Hemma Oddaz, stadsschrijver van Leeuwarden, voorkomt.²⁹ In 1488 slaan zijn knechten Gabbe Jaerla (de tweede man van zijn schoonmoeder Jouck Martena) te Ee dood.³⁰ Hij sterft voor 1492; zijn weduwe verklaart Tiaerdahuis in dat jaar tot open huis voor de Groningers.³¹ Zoon: Tialingh Bottinga,ⁱ volgt IVa.

IIIb. Fecco Botnia leefde rond het jaar 1474. Hij had als vrouw Ayl Juusma, dochter van Gatze Juusma van Rinsumageest. En deze vrouw van Fecke schijnt hertrouwd te zijn met Lolke Hesselinga, wie zij een dochter Eelck Heslinga baarde, die dus de halfzuster (van moederskant) van de volgende Juw Botnia was. In een oorkonde

van 1498 staat echter vermeld, dat de man van deze Ayl Lolke Melkema te Rinsumageest was en verder vind ik in een oorkonde uit 1504 deze woorden aan: "Iu Botnia ende Lolke Hesselinga", zodat het erop lijkt dat zij óf drie echtgenoten heeft gehad, óf dat een en dezelfde Lolke nu eens Hesselinga en dan weer Melkema werd genoemd.^f

Feckes politieke en militaire³² activiteiten kwamen hierboven al ter sprake. In 1491 ondertekent hij als hoofdelling te Marrum met twee hoofdellingen Sythyemma te Hallum het verbond met Groningen.³³ Na zijn dood keert zijn weduwe Ayl Juwsma terug naar Rinsumageest, waar zij zich met haar tweede man Lolke Hesslinga op het uit haar familie afkomstige goed Melkema vestigt: vandaar Lolkes twee achternamen, waarover Burmania aarzelde.³⁴ Kinderen:

1. Iu Botnia,¹ volgt IVb.
2. Een door Burmania niet vermelde dochter van Fecke en Ayl was hoogstwaarschijnlijk Dorothea van Botnya, non in Veenklooster. In de maand maart 1526 voert heer Julius, proost van Veenklooster, een proces "uuyten name als hy secht van joncvrouwe Dorothea professyt suster" over "de possessie van seecker goet ghenoept Melckemaguet". Zij sterft nog in dat jaar; het klooster doet op 14 december van dat jaar afstand van "t erfscip van wylen Dorothea van Botnya".³⁵ Haar rechten op Melkema maken het waarschijnlijk, dat zij op deze plaats in de genealogie thuishoort.

IVa. Tialingh Bottingha. Hij was ridder en raadsheer van de keizerlijke majesteit in het Hof van Friesland in Leeuwarden. Hij wordt elders echter Tialingh Sidszoon Jeppema genoemd, naar zijn moeders familie. Hij had als vrouw Frouck Hottingha, dochter van Jarich Hottinga, met wie hij Hottingastins in het dorp Nijland bij Bolsward als huwelijksgift ontving. En zo is genoemde stins van de Hottinga's op de Bottinga's overgegaan. Deze Tialingh Botnia dan stierf in het jaar 1533.¹ Elders³⁶ vermeldt Burmania dat Tialingh Botnia in een eerder huwelijk trouwde met Ansk Scheltinga, dochter van Sitse Scheltinga van Huizum en Sits Oetsma.

Tialingh Botnia is een van de meest vooraanstaande Schieringer edellieden. In 1505 wordt hij genoemd onder de Saksisch-gezinde Friese edelen. Vanwege de hertog van Saksen treedt hij onder de naam Tzalingh Sydsz Jeppama op als grietman over Ferwerderadeel.³⁷ In 1514 is hij anti-Gelders. In 1515 wordt hij vanwege de koning van Spanje tot ridder geslagen en huldigt hij Karel V. In 1515 en 1517 is hij raadsheer in het Hof van Friesland. In 1516 neemt hij deel aan de bezetting van Oldeklooster. Als Bourgondisch-gezinde verblijft hij enige tijd in Gelderse gevangenschap. In 1525 wordt hij tot de geprivilegieerde heerschappen gerekend.³⁸ In 1513 en 1514 is hij grietman over Hennaarderadeel; in 1517 onderneemt hij met Hessel Martena en zijn neef Juw Botnia een pelgrimage naar het Heilige Land; vanaf 1517 is hij grietman over Franekeradeel.³⁹

Blijkens het Register van den Aanbreng heeft hij in 1511 onder meer land in Wester-Nijkerk en Marrum. In 1509 draagt hij Jeldsmastate te Wanswerd over aan Hemma Oddaz;⁴⁰ zijn vrouw verkocht land te Hallum aan Haring Sythiema.⁴¹ Hij bewoont in Franeker het Klein-Botniahuis op de Breede Plaats;⁴² zijn land binnen Franeker wordt o.a. in 1533 genoemd.⁴³

Tialingh Botnia procedeert met andere erfgenamen van de Jeppema's over Jeppe-mastate te Wester-Nijkerk.⁴⁴ Tialinghs grafzerk te Franeker uit 1533 vertoont

– behalve het alliantiewapen Botnia-Hottinga – zijn vier kwartierwapens;⁴⁵ ook Frouck Hottinga werd in Franeker begraven. Kinderen:

1. Iarich Botnia,^k volgt Va.
2. Syds Botnia,^l volgt Vb.
3. Ansck Botnia trouwde met mr. Watze Roorda, wie zij vier kinderen baarde. Doordat dezen allen stierven na de dood van hun vader, voordat zij volwassen waren, zijn hun goederen vererfd op hun grootmoeder van moeders kant, Frouck Hottinga, die hen overleefde. Ansck stierf in het jaar 1543.^m
4. Suob Botnia trouwde met Doco Martena.ⁿ Elders vermeldt Burmania dat Doecke Martena hertrouwde met Trin, dochter van Janco Unema, en dat hij stierf in 1605.⁴⁶

IVb. Iu Botnia, ridder en raadsheer van de keizerlijke majesteit, had als vrouw Fokel Hottinga, dochter van mr. Iu Hottinga. Iu stierf in^j De beide neven Tialingh en Juw Botnia trouwden dus met twee nichten Hottinga.⁴⁷

Evenals zijn neef Tialing is hij als Schieringer Saksisch en Bourgondisch gezind. In 1516 brengt hij de omgeving van Bolsward onder Bourgondisch gezag. In 1527 is hij raadsheer in het Hof van Friesland.⁴⁸ Tijdens zijn pelgrimage naar Jeruzalem wordt hij tot ridder van het Heilig Graf geslagen. In 1517 en 1524 is hij grietman over Ferwerderadeel.⁴⁹ Voor zijn trouw aan de landsheer wordt hij in 1517 beloond met verbeurdverklaard goed. Reinsmastate te Ternaard zou ten gevolge daarvan van 1517 tot 1626 aan de Botnia's behoren.⁵⁰

In 1511 is hij eigenaar van Botniastate in Marrum; het bedrijf wordt dan echter al verpacht. Verder heeft hij veel andere goederen in Marrum en omgeving.⁵¹ In Franeker bewoont hij het Groot-Botniahuis aan het Noord tegenover het huidige stadhuis.⁵² Evenals zijn neef Tialing Botnia worden Juw en Fokel in Franeker begraven.⁵³ Kinderen:

1. Douue Botnia,^o volgt Vc.
2. Fecco Botnia,^p volgt Vd.
3. Iu Botnia in Weidum,^q volgt Ve.

Va. Iarich Botnia, drost van de koninklijke majesteit in Coevorden, Drenthe en Twente, had als vrouw Luidts Stania, dochter van Jeppe Stania bij Margaretha Heemstra. Deze Jarich stierf in het jaar 1583.^k

Jarich Botnia is sinds 1554 olderman van Franeker. Ook is hij grietman van Franekeradeel; nog in 1567 komt hij in die functie voor. Hij bewoont het Klein-Botniahuis aan de Bredeplaats.⁵⁴ Zijn drostambt in Drenthe krijgt hij op 22 oktober 1567 van de hertog van Alva, omdat hij zich te Franeker zo flink tegen de ketters had geweed;⁵⁵ hij behield deze functie tot 1579. Hij sterft in Groningen; een portret van hem is bewaard gebleven.⁵⁶ Kinderen:

1. Tialing Botnia trouwde Fokel Botnia (Ve.2), dochter van Iu Botnia bij Mari Dekema.⁵ Evenals zijn vader Jarich komt Tialing in 1580 voor op de lijst van rooms-katholieke ballingen, de "Conscriptio Exulum". Hij woont in 1599 te Weidum, waar zijn vrouw bezit heeft, en is eigenaar van het Klein-Botniahuis te Franeker.⁵⁷
2. Margriet Botnia trouwde Renick van Cammingha.⁵ Renick van Cammingha overlijdt op 8 maart 1598. Zij worden in Franeker begraven. Op hun zerk ko-

men onder meer Margriets kwartieren, Botnia-Hottinga en Stania-Heemstra, voor.⁵⁸

3. Luidts Botnia trouwde met Douue Walta. Zij stierf op jonge leeftijd.¹ Aan hen herinneren de kwartierwapens Walta-Botnia op de zerk in Berlikum van hun dochter Lucia van Walta, gestorven in 1619 en gehuwd met Tjerk van Heerma.⁵⁹

Vb. Syds Botnia had als vrouw Bauck Camstera, dochter van Abbe Camstera alias Heringa en weduwe van Tiebbe Martena.¹

In 1542 laat Syds Bothnia voor 14 stuivers een afschrift maken van het testament van zijn vrouws verwant Epo van Martena.⁶⁰ Bauck Kamstera maakt in 1547 haar testament.⁶¹ Zij woonden op Hottingastate in Nijland en stierven resp. 1548 en 1547. Hun zerken zijn daar nog aanwezig.⁶² In 1550 hebben de kinderen van Syds Bottinghe een deel van een sate te Roordahuizum, van Rytzardesate te Irnsum en een "cleyne saete" te Irnsum "upt west, niet ver van Aelsom"; deze goederen waren afkomstig uit de familie Camstera alias Heringa.⁶³ Kinderen:

1. Syds Botnia trouwde Tet Douma, dochter van Douue Douma bij Tietke Abbema.⁴ Zij bewonen in 1610 de uit de familie Douwema afkomstige borg Klein Luursema te Feerwerd in Middagsterland. Ook in Friesland hebben zij een huis: Hottingastate in Nijland. Syts Botnia is daar grietman van Wymbritseradeel. Hij sterft in 1615, zij in 1620; ze werden in Nijland begraven.⁶⁴ Van Syds Botnia en Tet Douma zijn portretten uit 1576 bewaard gebleven; zij waren toen 23 en 21 jaar oud.⁶⁵ Als kinderen van Syds en Tet noemt Burmania (in deze volgorde): 3. Douue Botnia;⁶⁶ 2. Tied Botnia x Hessel Botsma;⁶⁷ 1. Bauck Botnia;⁶⁸ 4. Frouck Botnia;⁶⁹ 5. Sids Botnia;⁷⁰ 6. Sids Botnia;⁷¹ 7. Jel Botnia;⁷² 8. Janke Botnia.⁷³ Over deze kinderen doet Burmania verder geen mededelingen.⁷⁴

Syds Botnia's en Tet Douma's zoon Syds Botnia⁷⁵ erft de Feerwerder borg en de Nijlander state in 1620; in 1632 ondertekent hij mede de clauwbrieff van Hardweer bij Feerwerd, waarin de omgang van het redgerrecht in die buurschap wordt geregeld.⁷⁶ Als familieleden van zijn vrouw Elisabeth Alberda de borg te Feerwerd in 1697 uiteindelijk aan Valerius Elama verkopen, wordt deze borg⁷⁷ – ter onderscheiding van de gelijktijdig verkochte borg Groot Luursema – nog gespecificeerd als hebbende "toebehoord aan Syts van Botnia".⁷⁸

2. Jel Botnia had achtereenvolgens drie echtgenoten: Siurd Beima, Pier Goslinga en Schelte Roorda. Bij de eerste echtgenoot had ze een zoon, bij de anderen had ze geen kinderen.⁷⁹ Volgens het testament van haar moeder Bauck Kamstera uit 1547 zal Jel, indien Baucks jongste zoon (Vb.4) jong sterft, haar "horneleger of staeten mit die stien toe Roordahuysum" erven. Jel Bottinga en Syurd Beyma hebben in 1559 een geschil met Jels oom Jarich van Bottinga over het testament van haar grootmoeder Frouck van Hottinga.⁸⁰
3. His Botnia trouwde met Seerp Galama.⁸¹ Zij wonen in Franeker. Seerp kiest de zijde van de opstand; in 1572 organiseert hij samen met Juw van Botnia de schutterij van Franeker.⁸² In 1593 maakt His van Botnia, "weduwe van jonker Seerp van Galama", haar testament. Zij vermaakt daarin Hoxwier te Mantgum

en het huis te Koudum, beide afkomstig uit de familie Galama, aan haar kinderen.⁷²

4. Blijkens haar testament had Bauck Kamstera bij Syds van Bottinga nog een andere zoon, die waarschijnlijk jong overleden is.

Vc. Douue Botnia had als vrouw Rixt Ockema, dochter van Joest Ockema, zoals blijkt uit hun huwelijkscontract van 1539. Hij stierf in ...^o

In 1541 benoemt heer Here van Hottinga, pastoor van Franeker, zijn stadsgenoot Dominicus van Botnya, die bovendien op verschillende manieren met hem verwant is, tot executeur testamentair.⁷³ Douwe sterft voor 1547.⁷⁴ Uit de boedel van Douwe of Dominicus van Botnia is de zogenaamde Botnia-beker uit 1542, gemaakt van glas en zilver, afkomstig.⁷⁵ Rixt Ockinga hertrouwde met Juw van Dekema.⁷⁶ Kinderen van Douue Botnia en Rixt Ockinga:

1. Iu Botnia,^x volgt VI.
2. Ioest Botnia sterft als jongen.^y

Vd. Fecco Botnia trouwde de adellijke jongedochter Maximiliana van Absolon uit Brussel.^p

Fecco of Frederick van Botnya maakt in 1547 met zijn broer Juw of Julius een wederkerig testament, waarin zij onder meer de vererving van "Botnya state, liggende toe Merrem in Ferueredeel" regelen.⁷⁷ Als kinderen van Fecke Botnia en Maximiliana van Absolon, over wie hij verder niets meedeelt, noemt Burmania: Foekel of Florens Botnia, die als meisje stierf,^z Anna Botnia^{aa} en Adolff Botnia die trouwde met Margreta N.N. uit Twente, uit wie een zoon: Fredericus.^{ab}

Ve. Iu Bottingha in Weidum had als vrouw Mari Dekema, zoals blijkt uit hun huwelijkscontract uit 1540.^q

De hierboven genoemde fictie over vriendschap tussen Botnia en Dekema van Weidum rond 1400 ontstond waarschijnlijk naar aanleiding van dit huwelijk, waardoor een tak van Botnia's zich in Weidum vestigde.⁷⁸ Juw of Julius van Bottinga komt in het aanbrengregister van 1542 voor als eigenaar van verschillende goederen te Weidum.⁷⁹ Marie wordt in 1544 in het testament van Reynsk Camstra weduwe van Hette van Dekema, haar moeder, aangewezen als een van de erfgenamen.⁸⁰ Julius van Botnia en Marie van Dekama ontvangen bij scheiding van de boedel van Maries ouders rond 1550 goederen en renten te Deersum, Weidum, Jellum en Speers.⁸¹ Juw Botnia is in 1567 en nog in 1575 grietman van Baarderadeel.⁸² Kinderen:

1. Hetto Botnia trouwde Liudts Walta. Hij stierf in, en liet bij zijn echtgenoot geen kroost na.^{ac}
2. Foekel Botnia trouwde met Tialingh Botnia, zoon van Jarich Botnia (Va.1). Zij stierf in de maand januari 1606 zonder kroost na te laten.^{ad}

VI. Iu Botnia heeft als vrouw Foekel Walta, dochter van Doco Walta.^x

Hun portretten bleven bewaard.⁸³ Van zijn vader erft Juw of Julius Botnia Groot-Botniahuis te Franeker; van zijn nicht Fokel van Botnia Botniastate te Marrum; dat blijkt uit het testament dat Julius van Bothnia en Fokel van Walta in 1610 ma-

ken. Erfgenamen worden dan hun nog in leven zijnde kinderen Douwe, Duco, Johanna en Tiedtge.⁸⁴

1. Douuo Botnia trouwde N.N. Manninga, een adellijke Groninger jongedochter.⁸⁵ *Douwe verkrijgt volgens het testament van zijn ouders onder fidei-commissaire voorwaarden (Groot-) Bothniahuis "aende Brolbrugge" te Franeker met 12 pondematen buiten de Noorderpoort en het tichelwerk te Kie met 10 pondematen; verder krijgt hij twee saten te Kie, een sate te Wijnaldum en de sate Toe Jeth in Tzum. Douwe Botnia was getrouwd met Oede Manninga thoe Dijksterhuis uit Pieterburen.*⁸⁵
2. Ianke Botnia trouwde met N.N. Haitsma.⁸⁶ *Johanna van Bothnia, dan "weduwe van w. Bonne van Haytsma" uit Makkum, krijgt volgens testament van haar ouders uit 1610 saten te Westhem, Heeg, Schraard, Oosterend en 6 koegangen bij Sneek. De vier kwartieren van Johanna van Botnia en die van Bonne van Haytsma komen voor onder de kwartierwapens Cammingha aan het Amelandshuis in Leeuwarden.*⁸⁶
3. Doco Botnia trouwde Imck Dekema, dochter van dr. Sicke Dekema. *Doecke van Botnia, geboren in 1569, verkrijgt volgens het testament van zijn ouders "Groot Bothnia sate ofte state" te Marrum, twee saten te Firdgum en twee saten te Jellum. Hij is sinds 1615 grietman van Wymbritseradeel. Ook is hij dijkgraaf van Wymbritseradeels c.a. Contributie Zeedijken en deelgenoot bij de bedijking van het Workumer Nieuwland. Hij sterft, blijkens zijn zerk in de kerk van Franeker, op 1 oktober 1621, 52 jaar oud; zijn vrouw in 1641, 57 jaar oud.*⁸⁷

*De zestien kwartieren van Doecke en Imck staan op het uit dezelfde kerk afkomstige rouwbord voor hun dochter Fokel van Botnia, op 22 febr. 1673 gestorven op 67-jarige leeftijd.⁸⁸ Met Fokels broer Dominicus Justus van Botnia, grietman van Baarderadeel en monstercommissaris,⁸⁹ en wonend op Mammemastate te Jellum, sterft de familie Botnia in 1660 in mannelijke lijn uit.*⁹⁰
4. Ricxt Botnia trouwde met Taco van Burmania. Zij stierf zonder kinderen in het jaar 1607.⁹¹
5. Ioest Botnia stierf op jeugdige leeftijd.⁹²
6. Tietke Botnia trouwde met Ernest van Harinxma, raadsheer in het Hof van Friesland.⁹³ *Zij wonen op Sjuxmastate te Waaxens, waar hun wapens de poort nog sieren.⁹⁴ Van haar ouders krijgt Tietge, "echte huysfrouwe van Ernest van Harinxma, raedt ordinaris in den Hove van Vrieslandt", bij testament een sate "toe Dyxterhuysen", Galingasate te Tzum, saten te Winsum, Tzummarum en Juckemasate in de "Trynwolden". Portretten van Tietke bleven in de familie Van Harinxma thoe Slooten bewaard: een uit 1599 op 14-jarige leeftijd en een uit 1610.⁹⁵ Haar acht kwartieren staan op het rouwbord, afkomstig uit de kerk van Waaxens, voor hun zoon Pieter van Harinxma thoe Slooten, gestorven in 1669.*⁹³
7. Behalve deze zes kinderen hadden Iu Botnia en Foekel Walta nog negen andere kinderen, die allen op jonge leeftijd stierven.⁹⁶

TRANSCRIPTIE

<In een noot A bij Odo Botnya a:> Opinantur nonnulli Bottinganos a regali sanguine prognatos esse, ex eo quod ch<i>oni</i><a> Frisiorum manuscripta perhibent anno a Christo nato 927 inter Gotos et Vandalos has partes invadentes tanquam capita et primores sedes suas hic fixisse quendam Fredericum et Odonem filium ducis Botniae in confiniis Sueviae sitae; atque hunc Odonem matrimonium contraxisse cum filia cuiusdam Taconis Camminga, domini Amlandiae ex Tec<l>a⁹⁴ filia regis Gondeberti uxore sua procreata. Quod ipsum parum verisimile videtur cum Amlandie dominium olim non apud Camminganos fuisse constat, sed a Ritscone Jelmera ad Saskerum Heringa et filium suum Haionem et ab his tandem ad Camminganos per connubia devolutum esse. Ita quod huic historiae parum fidem debeatur licet in eius affirmationem amplius testentur anno 1409 in pagum Merrum vixisse quendam Odo filium Feconis Botnia qui a cancellario regis Daniae eo tempore legationem in Frisiam deferente in prioris Ode ducis Botniae memoriam atque amorem de fonte susceptus et sic appellatus dicatur. Quod ipsum an maiorem fidem mereatur nec ne. Volui tamen ab hoc Odone hanc genealogiam auspicari, cum ab eo aptus et continuus personarum ordo secundum seriem temporis ad hodiernos usque Bottinganos deduci possit. **a** Odo Botnya Feconis senioris filius obiit in Merrum anno 14<?>9 uxorem habuit N Jepma Jaerle <lees: Jaecle>⁹⁵ sororem ex qua filias duas et filium reliqui unum. Jaerle Jepma unicum reliquit nomine Jeppe Jepma, ex chronicis. **b** ex a Fecco Botnya iunior vixit circa annum 1420, uxorem habuit **c** ex a N Botnia filia; N Botnia filia **d** ex b Tzaling Botnia uxorem habuit ... Sibeda; et occisus est in Ferwerderadeel anno 1426.⁹⁶ **e** ex d Sids Botnia uxorem habuit Ansck Jepma ut constat ex literis in dato 1472, Jepponis a Jeppma senioris scilicet filiam et iunioris Jepponis sororem, ex qua sequentem habuit filium. Hac autem mortua secundo duxit Kinsck Tiaerda Worp Tiaerda ex Jouck Martena filiam ex qua non procreavit. Hac autem Kinsck uxorem posteriorem et Ansck priorem predicti Sids Botnia uxorem fuisse patet ex testamento eius in dato 1491, hosque sequentem fratrem et sorores fuisse, ac Tzalingum filium suum ex eodem testamento liquet; nominatur etiam in eodem testamento Sids Tiaerda a parte matris. <In een noot B bij Ansck Jepma e:> Haec Ansck tres ordine habuit maritos: Douue Ringe ex quo Wilco, Jucke, Marten et Duco Ringe procreati; alterum habuit Douue Sirixma ex qua non videtur concepisse; tertium habuit hunc Syds Botnia, ex quo Tialingh Botnia procreatus. **f** ex d Fecco Botnia vixit circa annum 1475. Uxorem habuit Ayl Juusma Gatzonis Juusma filiam de Rinsmageest. Et haec uxor Feconis secunda videtur nupsisse Lolke Hesselinga ex quo filiam genuit Eelck Heslinga que fuit sequentis Ju Botnia soror uterina. Verum tamen ex literis in dato 1498 huius Ayl maritum Lolke Melkema opper Geest, vide in Juusma, et rursus in literis de dato 1504 invenio hec verba Iu Botnia ende Lolke Hesselinga, ita ut tres maritos habuisse videtur, aut unum et eundem Lolke nunc Hesselinga nunck <l> Melkema appellatum fuisse. **g** ex d Ida Botnia religiosa in Foswert ut idem patet ex testamento fratris sui Sids Botnia. **h** ex d Rixt Botnia patet quoque ex testamento Sids Botnia sororem eius fuisse, atque haec nupsit **i** ex e Tialingh Bottingla <l> lees Bottingha> eques et C<a>es. Ma<iesta>tis consiliarius in suprema curia Leouardiensi, qui etia<m> alibi nominatur Tialingh Sids zoon Jeppema ex familia materna. Uxorem habuit Frouck Hottingha Iarichi Hottinga filiam cum qua castellum Hottinganum in pago Nyland Bolsuerdie vicino in dotem accepit. Et sic predictum castellum a Hottinganis ad Bottinganos translatum est. Obiit autem ipse Tialingh Botnia anno 1533. **j** ex f Iu Botnia eques et caes. Ma<iesta>tis consiliarius uxorem habuit Fokel Hottinga ma<gis>tri Iu Hottingha filiam; et obiit anno **k** ex i Iarich Botnia

Regiae Ma<iesta>tis drossardus in Couerden, Drent et Tuent, uxorem habuit Luidts Stanie Jeppe S<t>anie ex Margareta Heemstera filiam. Et obiit ipse Jarichus anno 1583. **l ex i** Syds Botnia uxorem habuit Bauck Camstera, Abbe Camstera alias Heringa filiam ac viduam Ti<e>bbonis Martena. **m ex i** Ansck Botnia nupsit m<agis>tro Watzoni Roorda ex quo quatuor genuit liberos quibus omnibus post obitum paternum ante virilem aetatem decedentibus bona eorundem ad aviam maternam Frouck Hottinga superstitem devoluta sunt. Obiit autem ipsa Ansck anno 1543. **n ex i** Suob Botnia nupsit Doconi Martena. **o ex j** Douuo Botnia uxorem habuit Rixt Ockema Joest Ockema filiam ut patet ex instrumento dotali in dato 1539. Obiit autem anno ... **p ex j** Fecco Botnia uxorem duxit filiam nobilem Maximilianam de Absolon <doorgehaald: Louaniensem> Brucellensem. **q ex j** Iu Bottingha in Weidum uxorem habuit Mari Dekema ut patet ex instrumento dotali in dato 1540. **r ex k** Tialing Botnia uxorem duxit Fokel Botnia Iu Botnia ex Mari Dekema filiam <zie ad>. **s ex k** Margriet Botnia nupsit Renico a Camminga. **t ex k** Luidts Botnia nupsit Douue Walta, que obiit in puerperio. **u ex l** Syds Botnia uxorem duxit Tet Douma D<o>ue Douma ex Tietke Abbema filiam. **v ex l** Jel Botnia tres ordine habuit maritos Siurd Beima, Pier Goslinga et Schelte Roorda. Ex primo marito unum eduxit filium, ex aliis non concepit. **w ex l** His Botnia nupsit Seerp Galema. **x ex o** Iu Botnia uxorem habet Foekel Walta Doco Walta filiam. **y ex o** Ioest Botnia puer obiit. **z ex p** Foekel sive Florens Botnia virgo obiit. **aa ex p** Anna Botnia. **ab ex p** Adolff Botnia uxorem duxit Margretam Sch[.....]⁹⁷ Tuentam ex quae unic[.....] filius Fredericus. **ac ex q** Hetto Botnia uxorem duxit Liudts Walta. Obiit ille anno ... nulla ex uxore sua procreata sobole. **ad ex q** Foekel Botnia nupsit Tialingh Botnia Iarichi Botnia filio <zie r> et obiit illa anno 1606 in januario nulla relicta sobole. **ae ex u** 3. Douue Botnia.⁹⁸ **af ex u** 2. Tied Botnia <mogelijk met latere hand:> nupsit Hesselo Botsma. **ag ex u** 1. Bauck Botnia. **ah ex u** 4. Frouck Botnia. **ai ex u** 5. Sids Botnia infans obiit. **aj ex u** 6. Sids Botnia. **ak ex u** 7. Jel Botnia. **al ex u** 8. Janke Botnia. **am ex x** Douuo Botnia uxorem duxit ... Manninga filiam nobilem Groningensem. <Een latere hand voegde een zoon toe.⁹⁹> Julius Dominicus Botnia uxorem duxit Meckema ex qua procreavit unicam filiam quae [...] nupsit Douuo Loo Gerardi Loo et His Ailva filio, atque cum illius morte familia Bottingana [...].¹⁰⁰ **an ex x** Ianke Botnia nupsit nupsit <l> ... Haitisma. **ao ex x** Doco Botnia uxorem duxit Imck Dekema d<ocoris> Sicke Dekema filiam. **ap ex x** Ricxt Botnia nupsit Taconi a Burmania, quae ipsa obiit sine liberis anno 1607. **aq ex x** Ioest Botnia obiit in iuvenili etate. **ar ex x** Tietke Botnia nupsit Ernesto ab Harinxma in suprema Frisiae curia consiliario. **as ex x** preter hos sex novem adhuc habuerunt liberos qui omnes in puerili aetate obierunt.

BRONNEN, LITERATUUR EN AFKORTINGEN

- Andreas Cornelius: Ocka Scharlensis, Johannes Vlytarp en Andreas Cornelius, Chronyk van Friesland (1597). Geciteerd wordt de 2de dr. (Leeuwarden 1742).
- Broos, J.F., *Vier eeuwen Tjallinga Weeshuis* (Leeuwarden 1982).
- *Cleuting*: P.T. Zwart (ed.), *Het protocol van Nicolaus Judoci Cleuting, notaris te Leeuwarden van 1544-1585* (Leeuwarden 1970).
- *DVF: De Vrije Fries*.
- Elward, R., en P. Karstkarel, *Stinsen en states. Adellijk wonen in Friesland*, 2de dr. (Drachten/Leeuwarden 1992).

- EVC: familiearchief Van Eysinga-Vegelin van Claerbergen, RAF.
- Faber, J.A., *Drie eeuwen Friesland. Economische en sociale ontwikkelingen van 1500 tot 1800* (Leeuwarden/Wageningen 1973) 2 delen.
- *Friese brieven uit de 15de en 16de eeuw*, P. Gerbenzon e.a. ed. (Groningen 1967).
- *Fr. Heraldiek: Catalogus der tentoonstelling van Friesche heraldiek in het Friesch Museum* (Leeuwarden 1942).
- FT: G. Verhoeven en J.A. Mol (ed.), *Friese testamenten tot 1550* (Leeuwarden 1994).
- *Fries zilver*. Catalogus Fries Museum. 2de dr. (Arnhem 1985).
- GAL: Gemeentearchief Leeuwarden.
- GDW: A. Pathuis, *Groninger Gedenkwaardigheden. Teksten, wapens en huismerken van 1298-1814* (Assen 1977).
- GFL: *Grafschriften tussen Flie en Lauwers*, III: Leeuwarden, Galileeërkerk; IV: Menaldumadeel (Leeuwarden 1950-1969).
- GJB: *Genealogysk Jierboek(je)*.
- *Gloria parendi. Dagboeken van Willem Frederik, 1643-1649, 1651-1654*, uitg. door J. Visser (Den Haag 1995).
- IB: *It Beaken*.
- Janse, A., *Grenzen aan de macht. De Friese oorlog van de graven van Holland omstreeks 1400* (Haarlem 1993).
- *Jaarboekje van den Frieschen adel I-III* (1883-1885).
- JBCBG: *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie*.
- JR: Josias Rispens, "Stamboeck der oude Friesche edele geslachten", RAF, handschriften Provinciale Bibliotheek, inv.nr. 968.
- *Nalezing op de nieuwe naamlijst van grietmannen van jhr. mr. H. Baerd van Sminia*, door A.J. Andreae (Leeuwarden 1893).
- NL: *De Nederlandsche Leeuw*.
- NO: H. van den Berg, *Noordelijk Oostergo*, I: Ferwerderadeel; II: Dongeradelen; III: Dantumadeel; IV: Kollumerland en Nieuw Kruisland ('s-Gravenhage 1981- 1989).
- Noomen, P.N., "Suffridus Petrus en de Friese identiteit", *IB* (1994) 146-187.
- Noomen, P.N., "Consolidatie van familiebezit en status in middeleeuws Friesland", in: J.A. Mol (red.), *Zorgen voor zekerheid. Studies over Friese testamenten in de 15de en 16de eeuw* (Leeuwarden 1994), 73-174.
- Noomen, P.N., "De familie Cammingha in de Middeleeuwen: haar relatie met de stad Leeuwarden en haar positie in Oostergo", *Leeuwarder Historische Reeks* 6 (1998), ter perse.
- NP: *Nederland's patriciaat*.
- OBS: W.J. Formsma e.a., *De Ommelander borgen en steenhuizen* (Groningen 1973).
- OFO: P. Sipma en O. Vries, *Oudfriesche oorkonden* ('s-Gravenhage 1927-1977) 4 delen.
- Oldenhof, H.J., *In en om de schuilkerkjes van Noordelijk Westergo. Katholiek leven in Frieslands noordwesthoek onder de Republiek (1580-1795)* (Assen 1967).

- *Pax Groningana. 204 oarkonden út it Grinzer Gemeente-archyf*, ed. M. Oosterhout e.a. (Groningen 1957).
- *PKAF*: J.A. Mol en P.N. Noomen (ed.), *Prekadastrale atlas fan Fryslân* (Leeuwarden 1988 -).
- RAF: Rijksarchief in Friesland.
- Rietstap, J.B., *De wapens van den tegenwoordigen en vroegeren Nederlandschen adel* (Groningen 1890).
- RvdA: I. Telting (ed.), *Register van den Aanbreng van 1511* (Leeuwarden 1880); RvdA Baarderadeel 1542 ed. door T. Hannema in: J. Post (red.), *De Neitiid VI/3* (1991) 1-52.
- SAFT: *Publicaties Stichting Alde Fryske Tsjerken*, later verschenen onder de titel *Keppelstok*.
- *Schatten uit Friesland; de cultuur van de elite (1500-1900)*. Catalogus Fries Museum, door J. Bosmans e.a. (Leeuwarden 1990).
- SFA: M. de Haan Hetteema en A. van Halmael jr., *Stamboek van den Frieschen vroegeren en lateren adel* (Leeuwarden 1846).
- UvB: het zogenaamde Burmaniaboek (1597-1604) door Upco a Burmania, o.a. bevattende de "Frisicae nobilitatis genealogia", RAF, EVC, inv.nr. 1323b.
- Wassenbergh, A., *L'art du portrait en Frise au 16e siècle* (Leiden 1934).
- Wassenbergh, A., *De portretkunst in Friesland in de 17de eeuw* (herdr. Lochem 1967).
- Woltjer, J.J., *Friesland in hervormingstijd* (Leiden 1962).
- Worp van Thabor: J.G. Ottema (ed.), *Worperi Thaborita Chronicon Frisiae/Kronijk van Friesland* (Leeuwarden 1847-1871), 5 delen.
- *Zerken in Friesland, 1535-1680*, door R. Vos e.a. (Leeuwarden 1994).

NOTEN

- 1 RAF, EVC, inv.nr. 1323b; hierna aangehaald als UvB. De jaren 1597 en 1604 staan op verschillende plaatsen in het handschrift. Blijkens de genealogische schema's heeft Burmania het werk ook later geregeld aangevuld. Zie uitvoeriger over Burmania en zijn werk de eerste aflevering van deze reeks in *GJB* (1994) 141-143.
- 2 Voor de zesde en latere generaties verwijzen we tevens naar: SFA I, 44; ibidem II, 39 e.v., generatie 7 en later.
- 3 *NP 77* (1993); *JBCBG* (1994) 260. De naam Van Botnia was in dit geval afgeleid van de eigenerfde familie Bottinga, waaruit Wilhelmina Andreae geboren Wassenbergh (gestorven Leeuwarden 22 januari 1811) van moederszijde stamde: GAL, dossier Bottinga; RAF, handschr. afkomstig van de Provinciale Bibliotheek nr. 32.
- 4 Aldus Burmania in een noot A bij Odo Botnia (a).
- 5 Andreas Cornelius, 79.
- 6 Zie Noomen, "Friese identiteit", 159; Noomen, "Cammingha" (ter perse), inleiding.
- 7 Noomen, "Friese identiteit", 152, 159.
- 8 Frederik of Fecko Botnia nam in de jaren 1096 tot 1109 aan kruistochten deel (Andreas Cornelius, 87-92); Sixtus Botnia kwam in 1229 in een noodweer om (ibidem, 113). Burmania nam deze berichten niet over; latere genealogen, zoals Josias Rispens en De Haan Hetteema deden, dat wel. De deelname aan de eerste kruistocht werd daardoor een vast onderdeel van de Botnia-mythe. Zie bijv.: JR, f. 46; SFA I, 44; T. van der Laars, *Wapens, vlaggen en zegels van Nederland* (Amsterdam 1913) 22; *Oosthoek's geïllustreerde*

- encyclopaedie* II (1917) 784; *Encyclopedie van Friesland* (Amsterdam 1958) 207; J.J. Spahr van der Hoek, *Fryske Stinzen* (Leeuwarden 1962) 16; *NO* I, 17.
- 9 Rietstap, *Wapens*, 303; vergelijk: *JBCBG* (1994) 260.
 - 10 Andreas Cornelius, 160.
 - 11 Andreas Cornelius, 148-161. Vergelijk: Janse, *Grenzen*, 16-17, 145-146, 162; Noomen, "Friese identiteit", 152.
 - 12 *NL* (1989) 9-10; vergelijk: Noomen, "Consolidatie", 89. Burmania's mededelingen over latere Jeppema's (zie bij IIIa) zijn daarentegen wel correct.
 - 13 M. Balen, *Beschryvinge der stad Dordrecht* (1677) 1288-1289.
 - 14 *Ostfriesisches Urkundenbuch* I, nr. 302. Even verderop in dezelfde oorkonde wordt nog Wibe Bottinge genoemd.
 - 15 *OFO* I, 25 en 27.
 - 16 Worp van Thabor IV, 108. Vanwege de bij de Botnia's voorkomende voornaam Syds en de toenaam Sytyama van Tzaling Botnia meende Josias Rispens (JR, f. 49; vergelijk *SFA* I, 44, 355) dat de familie Sythiema (alias Jellinga, vergelijk UvB, f. 60) te Hallum van de Botnia's af zou stammen. De Haan Hettema (*SFA* I, 346; *ibidem* II, 39; vergelijk Broos, *Tjallinga Weeshuis*, 57-61) veronderstelde dat ook de Ferwerderadeelster Sickema's en de Tjallinga's van Wester-Nijkerk tot hetzelfde geslacht behoorden. Wij vonden geen bewijs voor deze verwantschap tussen Botnia's, Sythiema's, Jellinga's, Sickema's en Tjallinga's. De betreffende familiewapens verschillen bovendien.
 - 17 *RvdA* I, 112; III, 46. Zie voor Sibada ook: *NO* I, 276.
 - 18 Een Friese halve adelaar en één zespuntige ster: UvB, f. 68r, wapen "Sibeda"; de zerk afgebeeld in: *SAFT* (1997) 110. Ten onrechte beeldde A. Martin in 1870 dit wapen af als Hottinga: *Zerken in Friesland*, 15. Zie ook noot 45 hierna.
 - 19 Vergelijk voor Jouck Sytjes Martena: Worp van Thabor IV, 121; *FT*, nr. 51 en 54, met commentaar aldaar op p. 496-497.
 - 20 Vergelijk: *SFA* II, 39, noot 6.
 - 21 Aldus Burmania in een noot B bij Ansk Jepma (e).
 - 22 *FT*, nr. 43 met het commentaar aldaar op p. 494-495; vergelijk *NL* (1989) 9-10.
 - 23 *NO* III, 136.
 - 24 *OFO* II, 155, 159.
 - 25 Worp van Thabor IV, 216.
 - 26 Worp van Thabor IV, 146.
 - 27 *OFO* II, 100, 105.
 - 28 Worp van Thabor IV, 160; vergelijk *NL* (1989) 26.
 - 29 *OFO* IV, 70, p. 82, 83, 85.
 - 30 Worp van Thabor IV, 173.
 - 31 *Pax*, 65.
 - 32 Van zijn militaire activiteiten blijkt ook uit het feit, dat in 1488 op de landdag sprake is van zoengeld voor "Sipka, Fecka Bottinge aulde ruter": *OFO* II, 161, p. 182.
 - 33 *Pax*, 59.
 - 34 *NO* III, 141; *NL* (1989) 27-28.
 - 35 A.J. Andreae, "Het klooster de Olijfberg en de buitenplaats Fogelsanghstate", *Jaarboekje van den Frieschen adel* 2 (1884) 60-61.
 - 36 UvB, f. 59v, s.v. Scheltinga in Husum.
 - 37 *OFO* IV, 145, 146, 148.
 - 38 Faber, *Drie eeuwen* II, 657 en de daar geciteerde bronnen.
 - 39 *Nalezing*, 82, 69. Zie voor hem ook: *Fr. Brieven*, 121, 82.
 - 40 *OFO* IV, 184-186, 190.
 - 41 *FT*, nr. 209, p. 439.
 - 42 *PKAF* IV, p. 149, nr. B1; Elward e.a., *Stinsen*, 151.

- 43 *OFO* II, 364.
- 44 *NL* (1989) 9; *FT*, p. 495.
- 45 *SAFT* (1997) 110; vergelijk A.L. Heerma van Voss, "De opgezette grafzerken in de Martinkerker te Franeker", *DVF* (1950) 26. De rangschikking van de kwartierwapens wijkt af van de later gebruikelijke volgorde: 1. Botnia, 2. Sibeda (zie noot 18 hierboven), 3. Jeppema (dubbele adelaar, echter zonder ster; vergelijk *GJB* (1988) 82), 4. een leeuw. Merkwaardig is dat de eerste twee wapens als manswapens, de laatste twee als vrouwenwapens zijn afgebeeld. De kwartierwapens op de zerk van Tialinghs vrouw Frouck Hottinga hebben trouwens dezelfde volgorde als op die van Tialingh (1. Hottinga, 2. Siaerda (leeuw), 3. onleesbaar en 4. een liggende wassenaar met daarboven een ster en een lelie: zie *Zerken in Friesland*, 18; *DVF* (1950) 30).
- 46 *UvB*, f. 54r s.v. Martena.
- 47 *UvB*, f. 50v s.v. Hottinga et Iuwinga.
- 48 Faber, *Drie eeuwen* II, 691 en de daar aangehaalde bronnen; zie voor hem ook: *Fr. Brieven*, 102 e.v.
- 49 *Nalezing*, 20.
- 50 Faber, *Drie eeuwen*, 672-673; *NO* II, 179.
- 51 Zie behalve het *RvdA* ook: *FT*, nr. 157, p. 320, 330.
- 52 *PKAF* IV, p. 149, tegenover C1 tussen D48 en D54; N. Geilkerckius, kaart *Franekera Frisiae occidentalis alter oculus, musarum et academiae sedes* (1616); Elward e.a., *Stinsen*, 152.
- 53 *Zerken in Friesland*, 19.
- 54 *Nalezing*, 70; Woltjer, *Friesland*, 154.
- 55 A.Th. van Deursen, "De 16e eeuw", in: J. Heringa e.a. (red.), *Geschiedenis van Drenthe* (Amsterdam 1985) 285.
- 56 Met het alliantiewapen Botnia-Hottinga: Wassenbergh, *L'art*, 99, 158, LII.
- 57 Zie voor hen ook: Oldenhof, *Schuilkerkjes*, 15, 413-414; *RAF*, HvF, DDD1, f. 212.
- 58 *DVF* (1950) 34. Op de zerk te Dronrijp van hun zoon Rienck van Cammingha, gestorven in 1584, staan de kwartieren Cammingha-Stensteren en Botnia-Stania: *GFL* IV, 83. Op de zerk te Dronrijp van Margaretha van Cammingha, gestorven in 1667, de kwartieren Botnia-Hottinga en Stania-Heemstra: *GFL* IV, 77. Op een kwartierstaat van E.H. van Burmania de kwartieren (Rienck) Cammingha-(Margriet) Botnia: *Fr. Heraldiek*, nr. 96.
- 59 *GFL* IV, 22-23.
- 60 *FT*, nr. 177 met commentaar op p. 527-528 en schema's Camstra en Martena op p. 538 en 542.
- 61 *FT*, nr. 195 met commentaar op p. 532.
- 62 *DVF* (1960) 63.
- 63 *FT*, nr. 211 met commentaar op p. 536.
- 64 *Nalezing*, 94; J.J. Kalma, "De heer Mackduwel fan Nijlân en Gysbert Japiks", *DVF* 44 (1960) 63-64; Elward e.a., *Stinsen*, 97.
- 65 Wassenbergh, *L'art*, 159. Syds' kwartieren worden aangegeven als: Botnia-Hottinga, Camstra-Douma. Zie voor Tet Douma en haar moeders familie Abbema van Huizum ook: *GJB* (1996) 180.
- 66 Bauck Botnia (het eerste kind van Syds en Tets) trouwt met Willem Ubbena van Enum. Deze sterft in 1631, Bauck in 1633: *OBS*, 93.
- 67 Johan Tiassens, *Clauweboeck*, uitg. door L.H. Bruins (Leens 1986) 191.
- 68 Bij de borg hoorden 30 grazen land, de appelhof, vier redgerrechten, grafsteden en een gestoelte in de kerk. De belangstelling van Elama voor de omgeving van Feerwerd was waarschijnlijk een gevolg van het huwelijk van Valerius' betovergrootvader Reneke Elama te Uithuizen (1510-1583) met Anna Allersma van de Allersmaborg in het naburige Ezinge: F.R. Elema, *Familieboek Elema*. 2de dr. (Harderwijk 1965) 15, 52.

- 69 *OBS*, 117; *GDW*, 255.
- 70 *Cleuting*, nr. 252.
- 71 Woltjer, *Friesland*, 219, 223; Faber, *Drie eeuwen II*, 680.
- 72 De huizen worden omschreven als “die huysinge, het hiem, hoff ende cingel te Mantgum gelegen, Hoxwier genaemt, met die swanejacht daeraen ende toebehoorende aen het toe Schillaerd ende die costerye te Mantgum” en “het huys ende hoff te Coudum met vorndel daer aen behoorende”: RAF, HvF, EEE1, f. 102.
- 73 *FT*, nr. 166. Douwes moeder Fokel Hottinga is een nicht van heer Here; Douwes tante Eelck Heslinga van Melkema is gehuwd met heer Heres broer Jarich: UvB, f. 50v.
- 74 In *FT*, nr. 197 (1547), spreken zijn broers Frederick en Julius van “ons salige heer broeder Dominicus van Botnya”.
- 75 Naast het wapen Botnia draagt de beker de namen van Iulius (Juw) en Dominicus (Douwe) van Botnia en de jaartallen 1538, 1540 en 1542: *Fr. Zilver*, nr. 4; *Schatten* (1990) 44, 54. Samen met familieportretten van de Botnia's (zie bij VI hierna) vererfde deze beker op de Van Harinxma's thoe Slootens.
- 76 *GFL III*, 31. Verschillende nakomelingen van Juw van Dekema noemden zich Botnia van Dekema: *SFA I*, 90; *DVF* (1856) 392.
- 77 *FT*, nr. 197.
- 78 Zie hierboven bij noot 11; voor andere relaties tussen Dekema en Botnia te Weidum: noot 76 en 90.
- 79 *RvdA Baarderadeel* 1542, 16, 18,
- 80 *FT*, nr. 186.
- 81 RAF, familiearchief Sminia, inv.nr. 1410.
- 82 *Nalezing*, 80, 152.
- 83 Op Harinxmaste in Beetsterzwaag: Wassenbergh, *Portretkunst*, 25-26, 87. Tevens bleef een portret van Fokel van Walta met haar dochter Tietke van Botnia bewaard: Wassenbergh, *L'art*, 156.
- 84 RAF, HvF, EEE1, f. 348.
- 85 *SFA II*, 40b. Een latere hand gaf hem in het Burmaniaboek ten onrechte een zoon en een kleindochter. Zie noot 90 en 99.
- 86 De wapens dateren uit 1678. Het betreft de 32 kwartieren van Frans Duco van Cammingha. Zie: *Jaarboekje Friesche adel II*, 42; vergelijk ook: *GFL IV*, 124.
- 87 *Nalezing*, 95; *Encyclopedie van Friesland*, 207.
- 88 Zij trouwt eerst met Julius van Eysinga, op Hottingastate te Pietersbierum, daarna met Albert Sybrant van Eminga, op Roordaburg bij Franeker, grietman van Franekeradeel, overleden in 1662. Zie: *Fr. Heraldiek*, nr. 145, 147, 326; H. Baerdts van Sminia, “Vervolg van het overzicht van de Alba amicorum uit de 16de en 17de eeuw”, *DVF* 8 (1859) 223; *DVF* (1856) 393; *Gloria parendi*, 774; *Nalezing*, 71; Oldenhof, *Schuilkerkjes*, 414; RAF, HvF, EEE4, f. 150.
- 89 *Gloria parendi*, 774.
- 90 Dominicus Justus van Botnia erft Mammemastate van zijn moeder Ymck van Dekema. Hun dochter Helena van Botnia trouwt met Douwe Aylva van Loo, grietman van Baarderadeel, en hertrouwt met kolonel Watze van Burmania. Watze van Burmania testeert in 1688 (RAF, HvF, EEE5, f. 402); Helena van Botnia, de laatste vrouwelijke Botnia in mannelijke lijn, maakt in 1708 haar testament (RAF, HvF, EEE6, f. 625). In 1698 is zij eigenares van Botniastate, stem 6, te Marrum. Mammemastate te Jellum en andere goederen laat zij na aan Dominicus Justus Botnia van Burmania. De naam Botnia blijft tot 1781 in de Botnia van Burmania geheten tak van de familie Burmania leven (*DVF* (1856) 394; *SFA I*, 63); deze Burmania's voerden het wapen Botnia als een van de kwartieren in een gevierendeeld schild (B. Schotanus a Sterringa, *Uitbeelding der heerlykheit Friesland* (1718), titelpagina). Een latere hand schreef de gegevens over Dominicus Justus en Helena van Botnia

- bij in het Burmaniaboek; de namen en de filiatie zijn evenwel onjuist: zie noot 85 en 99.
- 91 *NO II*, 201, 202, 210.
- 92 Wassenbergh, *L'art*, 164; Wassenbergh, *Portretkunst*, 15.
- 93 *Fr. Heraldiek*, nr. 146. In de familie Van Harinxma thoe Slooten bleef een kinderportret van Tietkes andere twee kinderen, Homme en Juw van Harinxma, uit 1609 met het alliantiewapen Harinxma thoe Slooten-Botnia bewaard: Wassenbergh, *Portretkunst*, 85.
- 94 Andreas Cornelius, 79, en andere kronieken hebben Tecla; Burmania schrijft hier echter Teca.
- 95 Vergelijk Andreas Cornelius, 148-149.
- 96 Burmania heeft als jaartal 1426. Dit moet een verschrijving zijn voor 1462, zie noot 16.
- 97 Scheltingh?
- 98 Burmania duidt de kinderen van Syds Botnia en Tet Douma met cijfers aan, maar plaatst ze in een andere volgorde.
- 99 Deze opgave is onjuist; zie hierboven noot 85 en 90.
- 100 Waarschijnlijk: exspiravit.